

УДК 343.9.01

DOI 10.31733/2078-3566-2021-2-219-226

**Олександра
СКОК**[©]
кандидат
юридичних наук

**Таїсія
ШЕВЧЕНКО**[©]
викладач

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

НАРКОЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ДИНАМІКА ЗА 2015-2020 РОКИ

Здійснено кримінологічний аналіз стану, рівня та динаміки наркозлочинності в Україні за офіційними даними Генеральної прокуратури України за останні п'ять років (2015-2020 роки). Кримінологічний аналіз дав змогу дослідити коливання рівня наркозлочинності за різними показниками. Нами були досліджені такі показники: питома вага наркозлочинності відносно загальної кількості вчинених кримінальних правопорушень; динаміка відносно конкретних кримінальних правопорушень, передбачених статтями – 305 КК, 307 КК, 309 КК, 310 КК, 311 КК, 313 КК, 315 КК, 317 КК. Крім того, дослідження проводились за кількістю осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності за вчинені кримінальні правопорушення щодо незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів. Також проведені дослідження щодо вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів. Проведені дослідження дали змогу реально побачити зміни, які відбулись щодо кількісно-якісної характеристики наркозлочинності в Україні, та в подальшому скорегувати зусилля щодо протидії наркозлочинності.

Ключові слова: наркозлочинність, рівень злочинності, стан злочинності, динаміка злочинності, особа, яка вчинила наркозлочини.

Постановка проблеми. Характеристика конкретного виду злочинності в частині кримінологічного дослідження має вагоме значення для попередження злочинності. За проведеними раніше дослідженнями з усіх вчинених кримінальних правопорушень третє місце за чисельністю вчинення займає – наркозлочинність, після корисливої та насильницької злочинності. Визначення дієвих заходів протидії наркозлочинності необхідно лише з детального проведення кримінологічного аналізу наркозлочинності. Кримінологічне дослідження варто починати з дослідження кількісних та якісних показників. Характеристика наркозлочинності дасть змогу зробити висновки щодо запровадження більш дієвих заходів попередження наркозлочинності, правильної розстановки сил щодо боротьби з наркозлочинністю. Коливання (позитивна або негативна динаміка) наркозлочинності покажуть, де саме були допущені прохунки щодо протидії.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення цієї проблеми. Кримінологічний аналіз наркозлочинності проводили вітчизняні науковці, а саме: Білаш О. В., Бова А. А., Варга Ю. Ю., Сергетий М. О., Ступник Я. В. та інші. У наукових роботах були виділені заходи протидії наркозлочинності, однак монодослідженню відносно коливань показників

© Скок О. С., 2021

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-0981-6415>

alexandra_skok@ukr.net

© Шевченко Т. В., 2021

ORCID iD <https://orcid.org/0000-0002-2426-4372>

k-kpd@dduvs.in.ua

наркозлочинності в Україні недостатньо приділено увагу.

Мета статті передбачає проведення аналізу статистичних даних наркозлочинності в Україні за останні п'ять років (за 2015-2020 роки). Проведений детальний аналіз статистичних даних дасть змогу побачити реальний стан на сьогоднішній день, побачити зміни наркозлочинності та скорегувати заходи її попередження.

Виклад основного матеріалу. Попередження наркозлочинності – проблема світового масштабу. Питання протидії наркозлочинності обговорюються правоохоронцями, правниками-вченими, юристами, громадськістю. Однак до теперішнього часу не вдається суттєво знизити рівень наркозлочинності. Для з'ясування основних причин необхідно провести дослідження наркозлочинності. Таким чином, злочинність – це мінливе, історично-перехідне, соціально-правове, відносно масове явище суспільного життя, що містить сукупність всіх кримінальних правопорушень, вчинених на певній території (державі, регіоні) за відповідний період часу, і що характеризується кількісними та якісними показниками. Визначення кількісних та якісних показників становить основу будь-якого кримінологічного дослідження задля реалізації однієї з основної функції кримінології – практично-перетворювальної, тобто втілення наданих рекомендацій у практичну діяльність, у конкретному випадку – з наркозлочинністю.

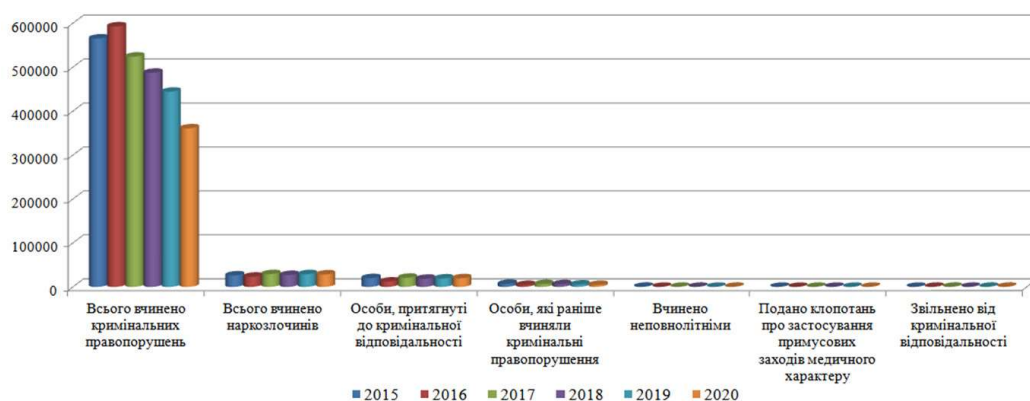
Згідно ст. 1 Закону України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» незаконний обіг наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів – діяння з: культивування рослин, включених до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, розроблення, виробництва, виготовлення, зберігання, перевезення, пересилання, придбання, збуту, ввезення на територію України, вивезення з території України, транзиту через територію України, використання, знищення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, що здійснюються з порушенням законодавства про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори [1].

Дослідження кількісних характеристик ми проводимо за трьома критеріями, а саме: за кількістю вчинених наркозлочинів, за кількістю винних осіб, за кількістю вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів. Такі дослідження дадуть чітке уявлення про стан наркозлочинності в Україні.

Таблиця 1. Кількісні та якісні показники наркозлочинності в Україні

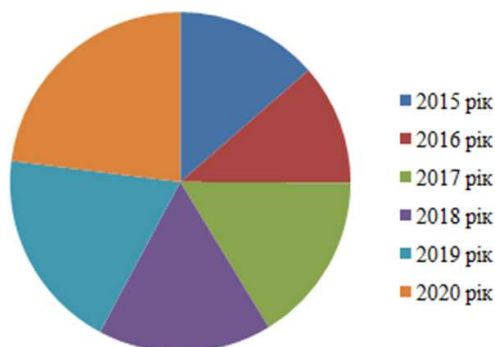
Показник наркозлочинності	Рік					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Усього вчинено кримінальних правопорушень	565182	592604	523911	487133	444130	360622
Усього вчинено наркозлочинів	25908	23029	29010	27007	28774	28204
Особи, притягнуті до кримінальної відповідальності	19767	11997	20675	18307	19091	19574
Особи, які раніше вчиняли кримінальні правопорушення	6684	4195	6286	5891	5345	4391
Вчинено неповнолітніми	257	126	175	186	117	263
Подано клопотань про застосування примусових заходів медичного характеру	129	57	114	71	97	117
Звільнено від кримінальної відповідальності	118	163	246	150	193	226

Діаграма 1 до таблиці 1. Кількісні та якісні показники наркозлочинності в Україні за 2015-2020 рр.

Так, ми можемо побачити, що за останні роки кількість загально вчинених кримінальних правопорушень по Україні знизилась на 204 560, тобто зменшилась на 36,2%. Питома вага у 2015 році склала – 4,6%; у 2016 – 3,9%; у 2017 році – 5,5%, у 2018 році – 5,6%; у 2019 – 6,5%; у 2020 – 7,8%. Натомість, на фоні загального зниження рівня злочинності, кількість наркозлочинів збільшилась, порівняно з 2015 роком, на 2 296, що становить 8,1%. Найбільшу кількість вчинених кримінальних правопорушень, пов’язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин було вчинено у 2017 році, які склали – 29 010, однак питома вага склала – 5,5% від загальної кількості вчинених кримінальних правопорушень [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Діаграма 2. Питома вага наркозлочинів за 2015-2020 роки.

За кількістю осіб, яким оголошено про підозру за розглядуваною категорією кримінальних правопорушень найбільшу кількість склала у 2017 році – 20 675 осіб, найменшу кількість у 2016 році – 11 997 осіб. Коливання за п’ять років по кількості осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності склала – 8 678. У 2020 році по кількості притягнутих осіб до кримінальної відповідальності за вчинені наркозлочини склала – 19 574, тобто майже стільки ж, як і у 2015 році (19 767).

Хочемо зазначити щодо кількості осіб, які раніше вчинили кримінальні правопорушення (повторність, сукупність, рецидив) відбулось стабільне зниження з 2015 року до 2020 року на 2 293 особи, що на 30,3 % менше. Натомість, кількість наркозлочинів за участю неповнолітніх у 2015 році склала – 257, що становить 1,3 % питомої ваги від загальної кількості винних осіб. У 2016 році кількість неповнолітніх – 126, що становить 1,1 %; у 2017 році – 176, що становить вже – 2,8 % питомої ваги; у 2018 році – 186, що склало 0,9 % питомої ваги; у 2019 році – 117, що склало 0,6 % питомої ваги; у 2020 році – 263, що склало 1,3 %. Вочевидь, відбувається позитивна динаміка частки участі неповнолітніх у вчиненні наркозлочинів у 2018-2019 роках і стрімке збільшення частки у 2020 році, яка повернулась до показників 2015 року.

Кількість поданих клопотань про застосування примусових заходів медичного характеру у 2016 році склала – 57, що є найменшим показником, натомість, найбільша кількість – 129 припадає на 2015 рік. У 2020 році після значного зниження, їх кількість знову збіль-

шиласть до 117.

Кількість звільнених від кримінальної відповідальності на підставі ч. 4 ст. 307, ч. 4 ст. 309 КК коливається від 150 до 226, найбільша їх кількість складала у 2020 році, найменша у 2018 році.

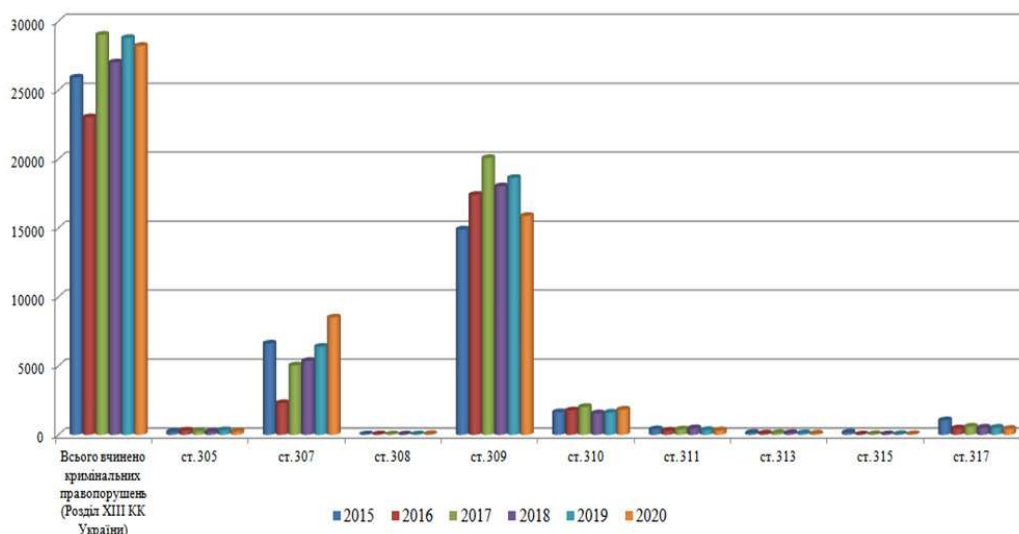
Розділ XIII КК України передбачає кримінальну відповідальність за вчинення кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення. До розділу увійшли наступні види кримінальних правопорушень: ст. 305 КК «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів»; ст. 306 КК «Використання коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, отруйних чи сильнодіючих речовин або отруйних чи сильнодіючих лікарських засобів»; ст. 307 КК «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»; ст. 308 КК «Викрадення, привласнення, вимагання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів чи заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»; ст. 309 КК «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів без мети збуту»; ст. 310 КК «Посів або вирощування снотворного маку чи конопель»; ст. 311 КК «Незаконне виробництво, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення чи пересилання прекурсорів»; ст. 312 КК «Викрадення, привласнення, вимагання прекурсорів або заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем»; ст. 313 КК «Викрадення, привласнення, вимагання обладнання, призначеного для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, чи заволодіння ним шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем та інші незаконні дії з таким обладнанням»; ст. 314 КК «Незаконне введення в організм наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»; ст. 315 КК «Схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»; ст. 316 КК «Незаконне публічне вживання наркотичних засобів»; ст. 317 КК «Організація або утримання місць для незаконного вживання, виробництва чи виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів»;

ст. 318 КК «Незаконне виготовлення, підроблення, використання чи збут підроблених документів на отримання наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів»; ст. 319 КК «Незаконна видача рецепта на право придбання наркотичних засобів або психотропних речовин»; ст. 320 КК «Порушення встановлених правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів» [8].

Таблиця 2. Кількість вчинених кримінальних правопорушень за статтями 306-317 КК України

Стаття КК України	Рік					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Всього вчинено кримінальних правопорушень (Розділ XIII КК України)	25908	23029	29010	27007	28774	28 204
ст. 305	207	309	251	212	330	234
ст. 307	6614	2293	5029	5354	6382	8507
ст. 308	31	28	28	21	28	51
ст. 309	14890	17398	20071	18022	18623	15874
ст. 310	1637	1766	2017	1555	1610	1822
ст. 311	398	298	384	468	339	315
ст. 313	138	97	120	121	110	81
ст. 315	158	19	44	34	45	37
ст. 317	1044	460	590	517	509	426

Діаграма 3 до таблиці 2. Кількість вчинених кримінальних правопорушень за статтями 306-317 КК України

Найбільшу кількість вчинених кримінальних правопорушень за ст. 309 КК. Так, у 2015 році питома вага за ст. 309 КК склала – 57,5 %; у 2016 році – 75,5 %; у 2017 – 69,3 %; у 2018 – 66,7 %; у 2019 – 64,7 %; у 2020 – 56,3 %.

Питома вага вчинених злочинів за ст. 307 КК у 2015 році склала – 25,5 %; у 2016 році – 10 %; у 2017 році – 17,3 %; у 2018 році – 19,8 %; у 2019 році – 22,2 %; у 2020 році – 30,2 %. Так, ми можемо побачити, що у 2020 році на відміну від 2016 року, значно збільшилась питома вага за ст. 307 КК на 20,2%.

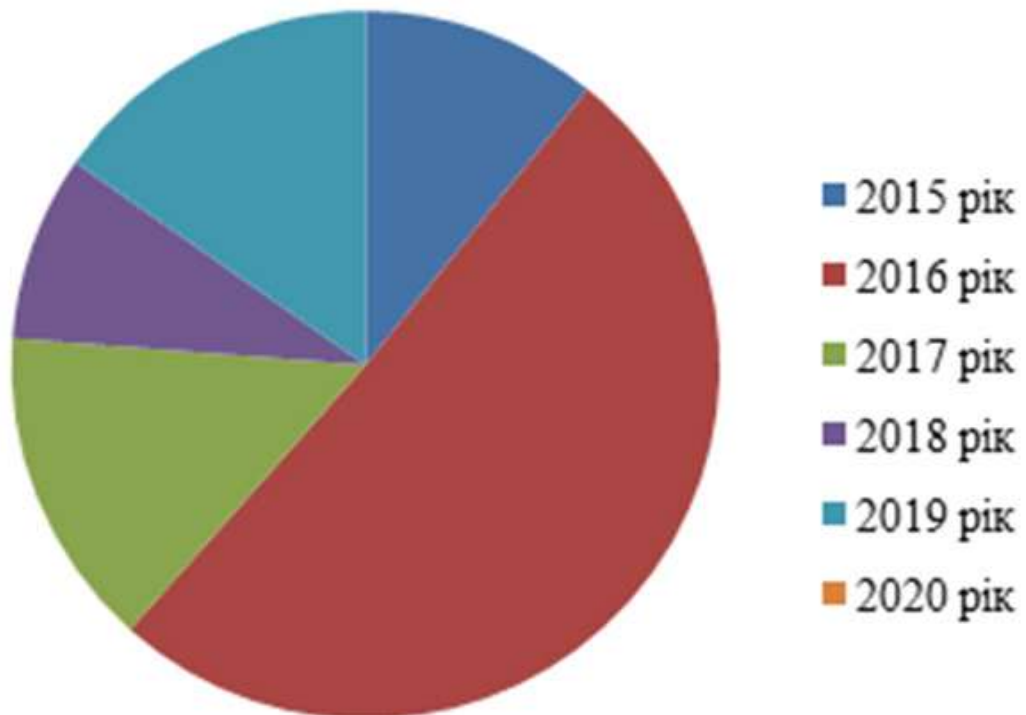
За ст. 310 КК питома вага у 2015 році склала – 6,3 %; в 2016 році – 7,7 %; у 2017 році – 7 %; у 2018 році – 5,8 %; у 2019 році – 5,6 %; у 2020 році – 6,4 %. Тож, ми можемо побачити незначні коливання за кількістю вчинених кримінальних правопорушень за ст. 310 КК, у межах від 5,6 % до 7,7 %.

Ще одна стаття Розділу XIII заслуговує уваги, це ст. 317 КК. Так, за 2016 рік питома вага склала – 4 %; у 2016 році – 2 %; у 2017 році – 2 %; у 2018 році – 1,9 %; у 2019 році – 1,8 %; у 2020 році – 1,5 %. На відміну від кількості вчинених кримінальних правопорушень, які ми розглядали вище, за ст. 317 КК вбачається стійка і значна позитивна динаміка від 4 % (2015 рік) до 1,5 % (2020 рік) [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Таблиця 3. Кількість вилучених наркотичних засобів в грамах

Наркотичні засоби/психотропні речовини/прекурсори	Рік					
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Всього вилучено (г)	3 315 410,16	15 611 817,1726	4 497 902,5252	2 613 031,1089	4 698 536,4352	6 464 580,018
героїн	31602,6421	32,2074	444,6736	20,9447	127681,768	572337,041
опій	12858,1945	6362,2368	3001,9668	1865,3748	984,5956	1818,9241
канабіс	2348043,8453	14924384,774	3997332,6973	2054908,075	2530556,09	5636538,254
метадон	745,9399	689,0874	1934,2874	3608,7361	24804,6735	7450,7294
макова соломка	816087,9691	420230,8564	480248,9582	451693,2321	1988711,664	68698,0568
психотропні речовини (г)	24817,8147	36703,1956	117339,8748	49372,6812	38746,6193	140829,4058
прекурсори (кг)	258,295	965,5132	987,0036	88,814	816,7041	883,6657

Діаграма 4. Кількість вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів за 2015-2020 роки.

Кількість вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів найбільше всього склала у 2016 році – 15611817,1726 г, що більше на 83 % ніж у 2018 році, коли кількість вилучених речовин склала всього – 2613031,1089 г та склала майже половину всіх вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів за п'ять років (див. Діаграма кількості вилучених речовин в грамах). А в 2015, 2017, 2019, 2020 роках коливання були не такими значними. Найбільше вилучених наркотичних засобів склав канабіс у 2016 році і склав – 14924384,774 г. Різкі коливання щодо вилученого героїну можемо спостерігати у 2020 році, який склав – 572337,041 г, порівняно з 2018 роком – 20,9447. Ще один «популярний» вид наркотичного засобу в Україні – це макова соломка. Так, найбільшу кількість було вилучено у 2019 році – 1988711,664 г [2,3,4,5,6,7].

Висновки. Таким чином ми розглянули основні кількісні і частково якісні характеристики наркозлочинності в Україні. Так, ми можемо побачити, що на фоні загального зниження рівня злочинності в 2020 році на 36,2 %, кількість наркозлочинців збільшилась порівняно з 2015 роком на 2 296, що на 8,1 % більше. Частка вчинених наркозлочинів за останні п'ять років не має різких коливань і знаходиться в межах 3,9 % – 7,8 %. При чому йде тенденція до збільшення в останні роки.

За кількістю осіб, яким оголошено про підозру за розглядуваною категорією кримінальних правопорушень найбільшу кількість склала у 2017 році – 20 675 осіб, найменшу кількість у 2016 році – 11 997 осіб. Коливання за п'ять років по кількості осіб, притягнутих до кримінальної відповідальності склала – 8 678. У 2020 році по кількості притягнутих осіб до кримінальної відповідальності за вчинені наркозлочини склала – 19 574, тобто майже стільки ж, як і в 2015 році (19 767). Відбулась позитивна динаміка частки участі неповнолітніх у вчиненні наркозлочинів у 2018-2019 років і стрімке збільшення частки у 2020 році, яка повернулась до показників 2015 року. За кількістю вилучених наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів найбільше всього склала у 2016 році – 15611817,1726 г, що більше на 83 % ніж в 2018 році, коли кількість вилучених речовин склала всього – 2613031,1089 г.

Тож, проведений попередній етап кримінологічного дослідження наркозлочинності в Україні, який дає можливість зробити планування проведення наступного дослідження щодо показників наркозлочинності за регіонами України, що дасть можливість сформулювати заходи протидії наркозлочинності в Україні для втілення в практичну діяльність.

Список використаних джерел

1. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. N 10. ст. 62. Дата оновлення: 14.01.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95>.
2. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі та результати їх досудового розслідування за 2015 рік. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=112653&libid=100820&c=edit&_c=fo.
3. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі та результати їх досудового розслідування за 2016 рік. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=112661&libid=100820.
4. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі та результати їх досудового розслідування за 2017 рік. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113281&libid=100820.
5. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі та результати їх досудового розслідування за 2018 рік. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113653&libid=100820.
6. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі та результати їх досудового розслідування за 2019 рік. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113897&libid=100820.
7. Єдиний звіт про зареєстровані кримінальні правопорушення по державі та результати їх досудового розслідування за 2020 рік. URL : https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=114140&libid=100820.
8. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. ст.131. Дата оновлення: 17.03.2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

Надійшла до редакції 02.06.2021

References

1. Pro zakhody protydyi nezakonnomu obihu narkotychnykh zasobiv, psykhotropnykh rehovyn i prekursoriv ta zlovzhyvanniu nymy : Zakon Ukrainy vid 15.02.1995 № 62/95-VR. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1995. N 10. st. 62. Data onovlennia: 14.01.2020 [On measures to combat illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and precursors and their abuse: Law of Ukraine of 15.02.1995 № 62/95-VR. Information of the Verkhovna Rada of Ukraine. 1995. N 10. st. 62. Date of update: 14.01.2020]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/62/95>. [in Ukr.].
2. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za 2015 rik [Unified report on registered criminal offenses in the country and the results of their pre-trial investigation for 2015]. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=112653&libid=100820&c=edit&_c=fo. [in Ukr.].
3. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za 2016 rik [Unified report on registered criminal offenses in the country and the results of their pre-trial investigation for 2016]. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=112661&libid=100820. [in Ukr.].
4. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za 2017 rik [Unified report on registered criminal offenses in the country and the results of their pre-trial investigation for 2017]. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113281&libid=100820. [in Ukr.].
5. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za 2018 rik [Unified report on registered criminal offenses in the country and the results of their pre-trial investigation for 2018]. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113653&libid=100820. [in Ukr.].
6. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za 2019 rik [Unified report on registered criminal offenses in the country and the results of their pre-trial investigation for 2019]. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=113897&libid=100820. [in Ukr.].
7. Yedynyi zvit pro zareiestrovani kryminalni pravoporushennia po derzhavi ta rezultaty yikh dosudovoho rozsliduvannia za 2020 rik [Unified report on registered criminal offenses in the country and the results of their pre-trial investigation for 2020]. Available at: https://www.gp.gov.ua/ua/stat_n_st?dir_id=114140&libid=100820. [in Ukr.].
8. Kryminalnyi kodeks Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 05.04.2001 r. № 2341-III [Criminal Code of Ukraine: Law of Ukraine of April 5, 2001 № 2341-III]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2341-14>. [in Ukr.].

ABSTRACT

Oleksandra Skok, Taisiya Shevchenko. Drug crime in Ukraine: status and dynamics for 2015-2020.

A criminological analysis of the state, level and dynamics of drug crime in Ukraine was conducted according to the official data of the General Prosecutor's Office of Ukraine for the last five years (2015-2020). Criminological analysis made it possible to investigate fluctuations in the level of drug crime on various indicators. We investigated: the share of drug crime in relation to the total number of committed criminal offenses; dynamics in relation to specific criminal offenses provided by articles - 305 of the Criminal Code, 307 of the Criminal Code, 309 of the Criminal Code, 310 of the Criminal Code, 311 of the Criminal Code, 313 of the Criminal Code, 315 of the Criminal Code, 317 of the Criminal Code. In addition, research was conducted on the number of persons prosecuted for

criminal offenses related to illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances and their analogues. Also, research was conducted on seized drugs, psychotropic substances, precursors. The conducted research will allow to really see the changes that have taken place in terms of quantitative and qualitative characteristics of drug crime in Ukraine and to further adjust efforts to combat drug crime. Characterization of a specific type of crime in terms of criminological research is important for crime prevention. According to previous research, of all the criminal offenses committed, the third largest crime is drug crime, after mercenary and violent crime. Determining effective measures to combat drug crime is necessary only from a detailed criminological analysis of drug crime. Criminological research should begin with a study of quantitative and qualitative indicators. The characterization of drug crime will allow us to draw conclusions about the introduction of more effective measures to prevent drug crime, the correct deployment of forces to combat drug crime. Fluctuations (positive or negative dynamics) of drug crime will show where miscalculations were made regarding counteraction. Criminological analysis of drug crime was conducted by domestic scientists, namely: Bilash O.V., Bova A.A., Varga Yu.Yu., Sergey M.O., Stupnyk Ya.V. and other. Measures to combat drug crime have been identified in scientific studies, but insufficient attention has been paid to mono-research on fluctuations in drug crime rates in Ukraine.

Keywords: *drug crime, crime rate, crime rate, crime dynamics, person who committed drug crimes.*

УДК 343.611
DOI 10.31733/2078-3566-2021-2-226-231

Вадим ХАШЕВ[©]

кандидат юридичних наук, доцент
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ СТАНУ СИЛЬНОГО ДУШЕВНОГО ХВИЛЮВАННЯ

Розглянуто визначення емоційних станів, що охоплюються поняттям «стан сильного душевного хвилювання», виділені юридично значущі психологічні стани особи, актуальні в момент вчинення злочину. Досліджено проблеми, які виникають на практиці під час з'ясування психологічного стану особи злочинця. Внесено пропозиції щодо нової редакції ст. 116 КК України стосовно визначення поняття «стан сильного душевного хвилювання».

Ключові слова: *стан сильного душевного хвилювання, афект, стресові стани, кризові стани, конфліктні стани, фрустраційні стани, юридично значущі емоційні стани.*

Постановка проблеми. З'ясування психологічного змісту такого поняття, як «стан сильного душевного хвилювання» має важливе значення, адже вказівка на такий стан використовується під час формулювання окремих складів кримінальних правопорушень. При цьому використання розглядаєної ознаки перетворює умисне тяжке тілесне ушкодження з тяжкого злочину на кримінальний проступок, а умисне вбивство із особливо тяжкого злочину на нетяжкий злочин. Використання цієї ознаки в Загальній частині Кримінального кодексу (далі – КК) України розширює межі, за яких виключається кримінальна відповідальність при необхідній обороні та крайній необхідності, а також є підставою для пом'якшення покарання.

Саме в цій публікації звернемо увагу на такий вид привілейованого вбивства, відповідальність за яке передбачено у ст. 116 КК України «Умисне вбивство у стані сильного душевного хвилювання». Пом'якшення кримінальної відповідальності за цей вид умисного вбивства викликане такими обставинами:

1) суспільно небезпечне діяння особи спровоковане жорстоким поведінням, або таким, що принижує честь і гідність особи, а також за наявності системного характеру такого поведіння з боку потерпілого [1];

© Хашев В. Г., 2021

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-2240-0713>

khvg7747@gmail.com